

Міністерство науки і освіти
України
Сумський державний
університет
Кафедра мовної підготовки
іноземних громадян

Co-funded by
the European Union

МАТЕРІАЛИ

VII Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції «НАУКОВА СПІЛЬНОТА СТУДЕНТІВ XXI СТОЛІТТЯ»

24-25 квітня 2024 року

Суми-2024

УДК: 81'243:37(063)(0.034)

НЗ4

Редакційна колегія:

Сидоренко Ольга Павлівна – кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач кафедри мовної підготовки іноземних громадян
Сумського державного університету;

Біденко Лариса Валентинівна – кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мовної підготовки іноземних громадян Сумського
державного університету;

Левенок Інна Сергіївна – доктор філософії з педагогічних наук,
старший викладач кафедри мовної підготовки іноземних громадян
Сумського державного університету

НЗ4 **Наукова** спільнота студентів XXI століття : матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної студентської
онлайн-конференції /упоряд. О. П. Сидоренко, Л. В.
Біденко, І. С. Левенок. – Суми : Сумський державний
університет, 2024. – 138 с.

Матеріали містять тексти доповідей учасників VII Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції «Наукова спільнота студентів XXI століття». Досліджуються проблеми впровадження інноваційних методів навчання української мови як іноземної, формування мовної особистості в новому полікультурному просторі (проблеми адаптації, діалог культур, формування поліетнічної толерантності), застосування нових технологій у процесі викладання загальноосвітніх дисциплін на підготовчому відділенні для іноземних студентів.

УДК: 81'243:37(063)(0.034)

© Колектив авторів, 2024
© Сумський державний університет, 2024

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-3-36>
(Chernyakova A.V. European values of intercultural dialogue in the context of integration into the European educational space. Collection "Actual issues of humanitarian sciences". Vol. 56, volume 3, 2022. P. 234-240.

Секція 3
***Професійно орієнтований підхід у процесі
формування іношомовної комунікативної
компетенції студентів***

Лариса Біденко,
канд. пед. наук
доц. кафедри мовної підготовки іноземних громадян
Сумського державного університету
Джасурбек Ташпалатов,
студент Сумського державного університету

**ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ТУРКМЕНСЬКИМИ СТУДЕНТАМИ:
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Вивчення української мови іноземними студентами залишається надзвичайно актуальним, оскільки оволодіння мовою є однією з умов успішного

опанування професії громадянами, які приїхали на навчання до України. Все більше студентів Середньої Азії бажають вчитися українською мовою. Зважаючи на це, виникає потреба у розумінні особливостей ключових граматичних категорій тюркських мов з метою створення ефективної методики вивчення української мови як іноземної.

Аналіз лінгводидактичної літератури дозволяє стверджувати, що питання вивчення української мови туркменськими студентами є актуальним і своєчасним. Науковці дослідили і провели порівняльний аналіз основних граматичних категорій тюркських і слов'янських мов. На основі власного досвіду викладання української мови в групах, де навчаються туркменські студенти, нами було створено ефективну системну роботу щодо уникнення типових граматичних помилок з урахуванням особливостей двох мов.

Метою розвідки є аналіз типових граматичних помилок у мовленні туркменських студентів.

Завдання дослідження – згрупувати, виокремити

та пояснити типові помилки, яких допускаються туркмени під час вивчення граматики української мови як іноземної.

Спостереження за навчальним процесом та проведеного анкетування щодо застосування різних граматичних категорій у діалогічному та монологічному мовленні дозволили стверджувати, що типові помилки, яких припускаються студенти, пов'язані з особливостями рідної мови.

Найчастіше труднощі викликає категорія роду та пов'язаних з цим інших граматичних конструкцій (узгодження прикметника з іменником чи займенником), оскільки туркменська мова аглютинативна і не має категорії граматичного роду. Визначити рід в туркменській мові все ж таки можливо як на лексичному, так і на синтаксичному рівні. В окремих словах, що позначають родинні зв'язки чи називають тварин за статтю, можна визначити рід за лексичним значенням. Наприклад, *ata* «батько», *ogul* «син», *daýu* «дядько», *ene* «мати», *guz* «дочка», *daýza*

«тітка», okuz «бик», sygug «корова», goş «баран», goýun «вівця». Крім того, деякі іменники можуть бути запозичені разом з формантами, що вказують на рід: tugallym – учитель, tugallyma – учителька.

Крім лексичного, в туркменській мові може застосовуватись і синтаксичний (аналітичний) спосіб, що вказує на стать. Так, для визначення статі тварин може додаватися слово erkek, що позначає приналежність до чоловічого роду, чи urkaşy, що відповідно позначає приналежність до жіночого роду. Наприклад, аýу, erkek аýу «ведмідь» – urkaşy аýу «ведмедиця»; erkek pişik «кіт» (“пан кіт”) – urkaşy pişik «кішка» (“пані кішка”). Щодо визначення осіб жіночої статі додаються слова аýал або gyz: інженер – inžener, інженерка - inžener gyz, медбрат – lukman oglan, медсестра – lukman gyz. Все це варто враховувати, пояснюючи категорію роду туркменським студентам. Наведемо приклади типових помилок: *Покажіть, будь ласка, ця полувер; мій книжка, наша слово*. Звідси також помилки, що стосуються узгодження прикметників

(займенників) з іменниками. Фіксуємо такі варіанти:
там стоїть машина. Яка воно гарне!

Працюючи з туркменами, потрібно звертати увагу й на граматичну категорію числа. Зауважимо, що в туркменській мові розподіл за числами відбувається додаванням до кореня (основи) іменника двоваріантного афікса -lar/ -ler; приклади: uçak – uçaklar: літак – літаки, öğrenci – öğrenciler: учень – учні. Додавання афікса можливе до будь-якого слова. Якщо афікс множини додано до обчислюваного іменника, то йдеться про певну множинність предметів, осіб тощо (kalem – ручка, kalemler – ручки; defter – зошит, defterler – зошити); якщо ж афікс множини додано до необчислюваного іменника, наприклад абстрактного, як кохання, чи речовинного, як бензин, то мається на увазі або його значна кількість/ обсяг, або ж поширеність на великій території чи інтенсивність реалізації (як наприклад із словами: toz – пил, tozlar – багато пилу; aşk – кохання, aşklar – багато кохання або сильне кохання; petrol – бензин, нафта, petroller – багато бензину, нафти).

Цим пояснюються помилки щодо творення форм множини українських слів. Типовими є помилки на визначення і творення множини є, на кшталт: *дайте, будь ласка, ці пальто. Ти розумієш ця слова?* Особливу увагу треба звертати на відпрацювання умінь щодо творення множини іменників середнього роду. Завдання може бути таким: *поділіть на три колонки слова – жіночого, середнього та чоловічого роду. Утворіть форму множини. Складіть словосполучення.*

За спостереженнями, трапляються помилки у вживанні форм родового та знахідного відмінків. Наприклад, *у мене нема адрес інститута (адресу магазину). Він читає книжка ввечері.*

Дотичним до відмінювання є дієслівне керування, що також викликає труднощі у туркменських студентів. Відсутність видової пари в туркменській мові ускладнює розуміння завершеності дії в українській. Студенти плутають форми доконаного і недоконаного виду, роблять помилки такого типу: *я вчора читаю текст; ми дивиться телевізор зранку.*

В окремих випадках фіксуємо помилкові варіанти вживання дієслівних форм: – *Що вони роблять? – Вони сплють / спить / спали.*

Багато помилок і надзвичайну складність викликають дієслова руху. Так, наприклад, дієслово «їхати», «йти», що мають різне значення в українській, в туркменській мові не розрізняються в залежності від засобів пересування. Одне й те саме слово означає «їхати, йти». Порівняйте: *Men indi iki sagat otlyda* (Я їхав поїздом вже дві години). - *Iki sagat ýöräp barýaryn* (Я вже гуляю дві години). Тому треба на заняттях приділяти увагу опрацюванню та уведенню в актив дієслів руху. Типовими помилками є такі: *До університету я йшов на тролейбусі. Ми їхати довго пішком.*

Надзвичайно важливо звертати увагу на особливості вживання прийменників в українській мові, оскільки в туркменській мові такої частини мови не існує, а їх функцію виконують післяслова або суфікси. Зокрема, найчастіше помилковим є вживання місцевого

та родового відмінків з прийменником у/в.

Отож, українська та туркменська мови мають різне походження, структуру і функціонування. Це призводить до низки граматичних помилок під час вивчення української як іноземної. Проаналізовані та подані труднощі в опануванні граматики доцільно враховувати викладачам, які працюють з туркменськими студентами.

Список використаних джерел

1. Ємельянова М.В. Дослідження специфіки використання підручників з української мови як іноземної для навчання студентів з Туркменістану // *Scientific Journal «ScienceRise». Філологічні науки*, 2017. № 1 (1/30). С.36–39.
2. Орехова Л.І., Кантаржи Н.І. Особливості навчання іноземних студентів української мови // *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Педагогіка*. Одеса, 2019. № 3(122). С.59–62.

3. Цимбал Н.А. Мета і завдання зіставного лінгвістичного аналізу української і туркменської мов // https://library.udpu.edu.ua/library_files/ukr-turkmen_visnuk/2017_2/14.pdf

T. Chernyshova, leading specialist of the Department of Language Training for Foreign Citizens
Mehrigul Tairova, student, Sumy State University, E-31i

LISTENING IN TEACHING THE UKRAINIAN LANGUAGE AS A FOREIGN LANGUAGE

Today, a significant number of foreign students receive their education in higher educational institutions of Ukraine. In order to master the language of the profession, foreign students must understand the language of instruction.

In order to master a language as a foreign language, it is necessary to master four generally accepted types of speech activity, namely: listening, speaking, reading, and writing.

The problem of speaking is one of the most important in the methodology of teaching a foreign language. Speaking is communication in a foreign language,